HE 8/2007 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle Amerikan yhdysvaltain kanssa elatusvelvollisuuden täytäntöönpanosta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Amerikan yhdysvaltain kanssa 3 päivänä huhtikuuta 2006 tehdyn elatusvelvollisuuden täytäntöönpanoa koskevan sopimuksen sekä lain sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimuksen tavoitteena on luoda yhdenmukainen ja tehokas järjestely elatusvelvollisuuden täytäntöönpanolle, elatusapupäätösten tunnustamiselle ja vanhemmuuden vahvistamiselle. Sopimuksen avulla halutaan turvata nykyistä kattavammin lapsen elatusapua koskevan vahvistetun sopimuksen tai päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano Yhdysvalloissa osavaltiosta riippumatta.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa. Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun sopimusosapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen täyttäneensä valtiosäännöissään sopimuksen voimaantulolle asetetut vaatimukset.

293469

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ 1

SISÄLLYS 2

YLEISPERUSTELUT 3
1 Johdanto 3
2 Nykytila 3
2.1 Ulkomaisten elatusapupäätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano Suomessa 3
2.2 Elatusapujen perintäkäytäntö suhteessa Yhdysvaltoihin 3
2.3 Nykytilan arviointi 4
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset 4
4 Esityksen vaikutukset 5
5 Asian valmistelu 5

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT 7
1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön 7
2 Lakiehdotuksen perustelut 10
3 Voimaantulo 11
4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys 11
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus 11
4.2 Käsittelyjärjestys 12

LAKIEHDOTUS 13
Laki Amerikan yhdysvaltain kanssa elatusvelvollisuuden täytäntöönpanosta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta 13

SOPIMUSTEKSTI 14

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Elatusavun ulkomailta tapahtuvan perimisen helpottamiseksi on solmittu kansainvälisiä yleissopimuksia. Yhdistyneiden Kansakuntien johdolla 20 päivänä kesäkuuta 1956 tehdyssä New Yorkin yleissopimuksessa elatusavun perimisestä ulkomailla (SopS 37/1962) määrätään toimivaltaisten viranomaisten välisen hallinnollisen yhteistyön järjestämisestä. Elatusapua koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta Haagissa 15 päivänä huhtikuuta 1958 (SopS 41 - 42/1967) ja 2 päivänä lokakuuta 1973 (SopS 35/1983) tehdyissä yleissopimuksissa annetaan sopimusvaltioille yhteiset määräykset elatusapupäätösten vastavuoroisesta tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä säännöt oikeusavun myöntämisestä.

Yhdysvallat ei ole New Yorkin tai Haagin yleissopimusten sopimuspuoli. Suomen ja Yhdysvaltojen välillä on noudatettu 1 päivästä syyskuuta 1996 lukien osavaltiokohtaista vastavuoroisuusjärjestelyä elatusapujen perinnässä. Vastavuoroisuusjärjestelyn aikaansaaminen eri osavaltioiden kanssa on osoittautunut työlääksi, sillä kaikkiin Suomen eri osavaltioille esittämiin vastavuoroisuusehdotuksiin ei ole saatu vastausta. Lisäksi perintäasiakirjojen toimittaminen järjestelyn hyväksyneeseen osavaltioon ei välttämättä ole aina johtanut perintätoimenpiteisiin. Liittovaltiotasoisesta järjestelystä sopiminen tuli mahdolliseksi sen jälkeen kun Yhdysvalloissa säädettiin liittovaltiotasolla keskusviranomaisesta.

Ehdotetun järjestelyn tavoitteena on luoda yhdenmukainen ja tehokas järjestely elatusvelvollisuuden täytäntöönpanolle, elatusapupäätösten tunnustamiselle ja vanhemmuuden vahvistamiselle.

2 Nykytila

2.1 Ulkomaisten elatusapupäätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano Suomessa

Suomi on liittynyt edellä mainittuun New Yorkin 1956 yleissopimukseen koskien elatusavun perimistä ulkomailla. Ulkoasiainministeriön tehtävistä elatusapujen perinnässä annetun asetuksen (831/1989) nojalla ulkoasiainministeriö on New Yorkin yleissopimuksessa tarkoitettu välittävä ja vastaanottava viranomainen. Ulkoasiainministeriö toimii asetuksen mukaan keskusviranomaisena myös niissä tapauksissa, joissa elatusavun perintä perustuu Haagin yleissopimukseen tai vastavuoroisuuteen.

Suomi on niin ikään liittynyt Haagissa vuosina 1958 ja 1973 tehtyihin yleissopimuksiin lapsen elatusapua koskevien päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Vuoden 1973 yleissopimus korvasi siihen liittyneiden maiden osalta vuoden 1958 yleissopimuksen.

Ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain (370/1983) 1 §:n 1 momentin mukaan ulkomailla annettu elatusapua koskeva päätös on voimassa ja pantava täytäntöön Suomessa, jos päätös on annettu vuoden 1973 Haagin yleissopimukseen liittyneessä valtiossa. Lain soveltamisalaa on laajennettu elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annetulla asetuksella (832/1989). Asetuksen 1 §:n mukaan elatusapua koskeva päätös on voimassa ja pantava täytäntöön Suomessa, vaikka päätös on annettu sellaisessa vieraassa valtiossa, joka ei ole Haagin vuoden 1973 yleissopimuksen sopimuspuoli.

2.2 Elatusapujen perintäkäytäntö suhteessa Yhdysvaltoihin

Nykyistä Suomen ja Yhdysvaltojen välistä osavaltiokohtaista vastavuoroisuusjärjestelyä ei ole saatettu kansallisesti voimaan, vaan siitä on annettu ulkoasiainministeriön ilmoitus (SopS 57/1996). Kyseisen ilmoituksen mukaan Suomi ja kaikki muut Yhdysvaltojen osavaltiot ja territoriot kuin Alabama noudattavat elatusapujen perinnässä vastavuoroisuutta 1 päivästä syyskuuta 1996. Ulkoasiainministeriö toimii Suomessa välittävänä ja vastaanottavana viranomaisena. Kunnallisilla

sosiaaliviranomaisilla on elatustukea maksavana tahona perintävelvollisuus ja sen puitteissa kyseinen viranomainen yhteistyössä lapsen huoltajan kanssa laatii elatusavun perintää koskevan hakemuksen. Ulkoasiainministeriö tarvittaessa neuvoo sekä viranomaisia että yksityisiä hakijoita.

Vastavuoroisuus perustuu kansainväliseen tapaoikeuteen ja siihen, että valtio vapaaehtoisesti tunnustaa ja panee täytäntöön vieraassa valtiossa annetun päätöksen ottaen samalla huomioon tämän kansallisen lainsäädännön. Suomen osalta Yhdysvalloissa annetun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano on perustunut elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annetun asetuksen (832/1989) 1 §:n soveltamiseen. Yhdysvaltojen osalta vastavuoroisuusjärjestelystä sopiminen on edellyttänyt kunkin osavaltion erillistä hyväksyntää. Hyväksymisen muoto on ollut osavaltiokohtaista riippuen kunkin osavaltion lainsäädännöstä. Osavaltiot ovat voineet antaa nimenomaisen vastavuoroisuusilmoituksen tai hiljaisesti hyväksyä tilanteen ottamalla käsiteltäväksi sinne lähetetyn perintäasian.

2.3 Nykytilan arviointi

Suomi tunnustaa ja määrää täytäntöönpantavaksi yhdysvaltalaisen elatusapupäätöksen riippumatta siitä missä osavaltiossa päätös on annettu. Sen sijaan suomalaisen elatusapupäätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano Yhdysvalloissa on ollut riippuvainen siitä, hyväksyykö asianomainen osavaltio vastavuoroisuusjärjestelyn Suomen kanssa. Suomessa on arviolta 200 - 300 elatusaputapausta, joissa elatusvelvollinen asuu Yhdysvalloissa. Niiden osavaltioiden osalta, jotka ovat hyväksyneet vastavuoroisuuden Suomen kanssa, perintä on tuottanut suhteellisen hyvin. Suuri osa elatusvelvollisista asuu kuitenkin sellaisissa osavaltioissa, joiden viranomaiset joko palauttavat perintäpyynnöt tai eivät vastaa yhteydenottoihin.

Taulukko: Elatusapujen perintätapaukset vuosina 1996 - 2005

Vuosi	Yhdysvalloissa asuvalta elatusvelvolliselta Suomeen	Suomessa asuvalta elatusvelvolliselta Yhdysvaltoihin
1996	15	3
1997	20	1
1998	18	2
1999	19	2
2000	13	2
2001	25	0
2002	15	1
2003	17	2
2004	29	2
2005	25	2

Yhdysvallat on tehnyt vastaavanlaisia liittovaltiotason sopimuksia myös muiden Euroopan maiden kuten Irlannin, Puolan, Portugalin, Norjan ja Sveitsin kanssa. Yhdysvallat on lisäksi aktiivisesti mukana Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin puitteissa valmisteltavassa elatusavun perintää koskevan uuden yleissopimuksen valmistelutyössä. Yhdysvaltojen liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ei kuitenkaan ole varmuutta ja joka tapauksessa yleissopimuksen voimaantulo todennäköisesti vie useita vuosia. Kahdenvälinen sopimus tarjoaa lisäksi laajemmat mahdollisuudet elatusapujen perintään. Sopimus sisältää myös maksuttoman isyyden vahvistamisen mukaan lukien oikeusgeneettiset isyystutkimukset.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Neuvoteltu uusi sopimusjärjestely eroaa voimassa olevasta osavaltiotasoisesta vastavuoroisuusjärjestelystä siten, että kysymyksessä on liittovaltiotasolla tehty valtiosopimus Suomen ja Yhdysvaltojen välillä. Sopimuksen tarkoituksena on vahvistaa lasten asemaa tilanteissa, joissa lapsen toinen van-

hempi ei asu lapsen kanssa samassa maassa. Sopimukseen liittyvät määräykset tähtäävät yhdenmukaisen ja tehokkaan järjestelyn luomiseen koskien elatusvelvollisuuden täytäntöönpanoa, elatusapupäätösten tunnustamista ja vanhemmuuden vahvistamista. Sopimus pyrkii turvaamaan nykyistä kattavammin sen, että Suomessa lapsen elatusavusta annettu päätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön Yhdysvalloissa siitä riippumatta, missä osavaltiossa elatusvelvollinen asuu.

Tällä hetkellä suurin osa ulkomaanperinnässä olevista saatavista on Suomen osalta sosiaaliviranomaisten elatustuen takaisinperintää koskevia saatavia ulkomailla asuvalta elatusvelvolliselta. Esimerkiksi Helsingin kaupungin sosiaaliviraston perinnässä olevista saatavista Yhdysvalloissa asuvilta elatusvelvollisilta kunnan saatavien osuus on noin 70 %:ia ja lasten saatavien osuus noin 30 %:ia. Sopimuksen tavoitteena on tehostaa sekä lasten saatavien että kuntien Suomessa asuvalle lapselle maksamien elatustukien takaisinperintää Yhdysvalloissa asuvalta elatusvelvolliselta.

Sopimusta sovelletaan perhesuhteesta tai vanhemmuudesta johtuvaan elatusvelvollisuuteen, mukaan lukien avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen elatusvelvollisuus, elatusapusaatavien perintään ja voimassa olevan elatusapupäätöksen mukaan maksettavan elatusavun muutoksiin. Puolison elatusvelvollisuutta koskevat päätökset pannaan täytäntöön Suomen ja Yhdysvaltojen yksittäisen osavaltion tai muun lainkäyttöalueen välisen vastavuoroisuuden perusteella. Sopimuksessa määritellyt oikeussuojakeinot eivät ole yksinomaisia, eivätkä ne vaikuta mahdollisuuteen käyttää muita oikeussuojakeinoja voimassa olevan elatusvelvollisuuden täytäntöön panemiseksi. Sopimusta ei sovelleta, jos sen soveltaminen olisi selvästi vastoin vastaanottavan sopimuspuolen oikeusjärjestyksen perusteita. Sopimuksen soveltamisalaan kuuluu myös isyyden vahvistaminen silloin, kun se liittyy elatusavun vahvistamiseen ja perintään.

Esitys sisältää ehdotuksen niin sanotuksi sekamuotoiseksi laiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksestä ei aiheudu Suomelle erityisiä lisävelvoitteita.

Esitys ei sisällä uusia valtiontalouteen liittyviä taloudellisia vaikutuksia tai muita vähäistä merkittävämpiä vaikutuksia. Sopimuksessa sovittujen menettelyjen, mukaan lukien keskusviranomaisen palvelut sekä tarvittava oikeudellinen ja hallinnollinen apu, ovat hakijalle maksuttomia. Kuluista, jotka aiheutuvat veren tai kudosten testaamisesta vanhemmuuden vahvistamiseksi, vastaa pyynnön vastaanottanut keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen. Liittovaltiotasoinen sopimus takaa tarvittavien viranomaisten toimenpiteiden maksuttomuuden Yhdysvaltojen kaikissa osavaltioissa samalla tavalla.

Esityksellä pyritään tehostamaan kuntien maksamien elatustukien takaisinperintää Yhdysvalloissa asuvalta elatusvelvolliselta, millä voi olla myönteistä taloudellista vaikutusta kunnallistalouteen. Hyötyvaikutuksesta ei ole mahdollista esittää tarkkaa euromääräistä arviota ja tapausten suhteellisen pieni määrä huomioiden vaikutus ei liene merkittävä.

Esityksellä tavoitellaan sellaisten lasten, joiden toinen vanhempi asuu Yhdysvalloissa, aseman parantamista heidän tilanteensa saattamiseksi yhdenvertaiseksi muiden lasten kanssa. Esityksellä on lasten oikeuksien toteutumiseen liittyvä ihmisoikeusvaikutus.

Esityksellä pyritään helpottamaan perintäasioiden käsittelyä käytännössä. Keskusviranomaisten on mahdollista neuvotella keskitetysti ongelmatilanteiden ratkaisusta koko liittovaltion osalta. Isyyden tunnustamistapauksissa, joissa biologisen isän on pitkän etäisyyden vuoksi hankalaa tulla Suomen edustustoon isyyden tunnustamista varten, voidaan menettelyä nopeuttaa yhteistyöllä yhdysvaltalaisten viranomaisten kanssa.

5 Asian valmistelu

Suomen vuonna 1996 antama vastavuoroisuusilmoitus oli tehty silloin voimassa olleen Yhdysvaltojen lainsäädännön mukaisesti osavaltiokohtaisesti. Tämän jälkeen Yhdysvalloissa säädettiin Social Security Act -nimisen lain nojalla liittovaltiotasolla kansainvälisestä elatusapujen perinnästä, minkä

seurauksena oli mahdollista liittovaltiotasolla solmia kahdenvälisiä sopimuksia vieraiden valtioiden kanssa. Lisäksi säädettiin keskusviranomaisesta, joka vastaa kansainvälisestä elatusapujen perinnästä. Tämän johdosta Suomen ja Yhdysvaltojen välillä aloitettiin neuvottelut nykyisen osavaltiotasoisen järjestelmän korvaamisesta liittovaltiotasolla tehtävällä vastavuoroisuussopimuksella. Neuvotteluja käytiin vuosina 1997 ja 1998. Vuonna 2001 Yhdysvaltojen edustajat olivat uudestaan kirjeitse yhteydessä Suomen ulkoasianministeriöön ja esittivät halukkuutensa ryhtyä valmistelemaan Suomen kanssa liittovaltiotasolla solmittavaa elatusavun perintää koskevaa sopimusta. Varsinaista neuvotteluvaltuuskuntaa sopimusneuvotteluille ei asetettu, vaan neuvottelut käytiin vapaamuotoisesti ulkoasianministeriön ja U.S. Department of State'n kesken.

Ennen sopimuksen allekirjoittamista pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtiovarainministeriöltä sekä Helsingin sosiaalivirastolta. Lausunnonantajat lähtökohtaisesti puolsivat esitettyä sopimusjärjestelyä.

Sopimus allekirjoitettiin Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 2006. Suomen puolesta sopimuksen allekirjoitti ulkoasiainministeriön osastopäällikkö Irma Ertman ja Yhdysvaltojen puolesta suurlähettiläs Marilyn Ware.

Hallituksen esitys on valmisteltu ulkoasiainministeriössä ja siitä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä sekä Helsingin kaupungin sosiaalivirastolta. Lausunnonantajat ovat lähtökohtaisesti puoltaneet lakiesitystä. Lausunnoissa esitetyt seikat on pyritty ottamaan mahdollisimman pitkälle huomioon lain lopullisessa muotoilussa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Johdanto

Sopimuksen johdannossa on todettu yleisesti sopimuksen tarkoitus.

Artiklat

1 artikla. *Sopimuksen tavoite.* Sopimuksen tavoitteena, jollei sopimuksen määräyksistä muuta johdu, on artiklan a kohdan mukaan sopimuksen soveltaminen sellaiseen elatusavun perintään tai elatustuen takaisinmaksuun, jonka toisen sopimuspuolen tuomiovaltaan kuuluva elatusapuvelkoja tai elatusapuun oikeutetulle elatustukea maksanut viranomainen on oikeutettu samaan toisen sopimuspuolen tuomiovaltaan kuuluvalta elatusvelvolliselta. Artiklan b kohdassa on lueteltu ne toisen sopimuspuolen toimivallan alueella tehdyt elatusapupäätökset, jotka voidaan tunnustaa ja panna täytäntöön toisen sopimuspuolen alueella. Säännöksessä mainitut osapuolten väliset sopimukset pitävät sisällään myös sovinnot. Elatussopimuksen käsite on näin ollen laajempi kuin Suomen lainsäädännön mukaan tunnustettavien sopimusten käsite. Sopimus -käsitteen määrittely on kuitenkin tarkoitettu yhdenmukaiseksi ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain (370/1983) 3 §:n ja Haagin vuoden 1973 yleissopimuksen 21 artiklan kanssa siten, että myös sovinnon tulee olla täytäntöönpanokelpoinen siinä valtiossa, jossa se on tehty. Koska kyseinen säännös koskee ainoastaan sopimuksen tavoitetta eikä siten velvoita Suomea panemaan täytäntöön sellaisia sovintoja, jotka eivät ole alkuperävaltiossaan täytäntöönpanokelpoisia, sovinnon käsitettä ei ole tarvetta määritellä yksityiskohtaisemmin.

2 artikla. *Sopimuksen soveltamisala.* Artiklan 1 kohdan mukaan sopimusta sovelletaan perhesuhteesta tai vanhemmuudesta johtuvaan elatusvelvollisuuteen, mukaan lukien avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen elatusta koskeva elatusvelvollisuus. Puolison tai entisen puolison elatusvelvollisuutta koskevat päätökset pannaan kuitenkin täytäntöön Suomen ja Yhdysvaltojen yksittäisen osavaltion tai muun lainkäyttöalueen välisen vastavuoroisuuden perusteella. Artiklan 2 kohdan mukaan sopimusta sovelletaan myös elatusapusaatavien perintään ja voimassa olevan elatusapupäätöksen mukaan maksettavan elatusavun muutoksiin. Artiklan 3 kohdan mukaan sopimuksessa määritellyt oikeussuojakeinot eivät ole yksinomaisia, eivätkä ne vaikuta mahdollisuuteen käyttää muita oikeussuojakeinoja voimassa olevan elatusvelvollisuuden täytäntöön panemiseksi. Artiklan 4 kohdan mukaan sopimusta ei sovelleta, jos sen soveltaminen olisi selvästi vastoin vastaanottavan sopimuspuolen oikeusjärjestyksen perusteita. Kyseinen kohta on yhdenmukainen ulkomailla annetun elatusapupäätöksen tunnustamisesta annetun lain (370/1983) 7 §:n 1 momentin 1 kohdan kanssa.

3 artikla. *Keskusviranomaiset.* Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolten nimeämien keskusviranomaisten tehtävänä on edistää sopimuksen määräysten noudattamista. Artiklan 2 kohdan mukaan Suomen keskusviranomaisena toimii ulkoasiainministeriö ja artiklan 3 kohdan mukaan Yhdysvaltojen Office of Child Support Enforcement in the Department of Health and Human Services. Artiklan 4 kohdan mukaan sopimuspuolet voivat myös nimetä muita viranomaisia panemaan täytäntöön sopimuksen mukaisia määräyksiä yhteistyössä keskusviranomaisen kanssa. Suomen osalta sopimuksen mukaisia tehtäviä hoitavat muun muassa paikalliset sosiaaliviranomaiset, jotka pääosin laativat Suomessa asuvien lasten elatusavun perintää koskevat hakemukset. Artiklan 5 kohdassa on säädetty velvollisuudesta ilmoittaa keskusviranomaisen tai muiden nimettyjen viranomaisten muutoksista viipymättä toisen sopimuspuolen keskusviranomaiselle. Artiklan 6 kohdan mukaan keskusviranomaisen tai muun nimetyn viranomaisen tulee osoittaa ilmoitukset suoraan toisen sopimuspuolen keskusviranomaiselle tai muulle sen nimeämälle toimivaltaiselle viranomaiselle.

4 artikla. *Hakemukset, asiakirjojen toimittaminen ja oikeusapu.* Artiklassa määritel-

lään miten elatusavun perintää koskevan hakemuksen toimittaminen käytännössä toteutetaan. Artiklan 1 kohdan mukaan hakemuksen elatusavun perimiseksi tai elatustuen takaisin perimiseksi pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen lainkäyttövaltaan kuuluvalta vastaajalta tekee pyynnön esittävän sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen pyynnön esittävän sopimuspuolen alueella sovellettavien menettelyjen mukaisesti. Artiklan 2 kohdassa säädetään hakemuksessa käytettävästä vakiolomakkeesta, siihen liitettävistä asiakirjoista sekä kielivaatimuksista. Artiklan 3 kohdan mukaan pyynnön esittävän sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen toimittaa asiakirjat pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomaiselle tai muulle nimetylle viranomaiselle. Artiklan 4 kohdassa säädetään pyynnön esittävän viranomaisen velvollisuudesta varmistaa asiakirjojen asianmukaisuus ennen niiden toimittamista. Artiklan 5 kohdassa sekä sen a ja b alakohdissa säädetään hakemukseen liitettävistä asiakirjoista, jos hakemus perustuu tuomioistuimen tai toimivaltaisen viranomaisen tekemään päätökseen, jolla vahvistetaan vanhemmuus tai määrätään elatusavun maksamisesta, tai jos asiakirjat sisältävät tällaisen ratkaisun. Artiklan 5 kohdan c alakohdan mukaan pyynnön esittävän viranomaisen tulee ilmoittaa ilman eri toimenpidettä pyynnön vastaanottavalle viranomaiselle, mikäli päätöstä, jonka täytäntöönpanoa on haettu, on myöhemmin muutettu maksun osalta. Artiklan 6 kohdassa säädetään sopimuspuolten velvollisuudesta antaa sopimuksen mukaisia tehtäviä hoitaessaan toisilleen apua ja tietoja lainsäädäntönsä sallimissa rajoissa sekä sopimuspuolten välillä voimassa olevien oikeusapua koskevien sopimusten mukaisesti. Artiklan 7 kohdassa on määräys sopimuksen mukaisesti toimitettavien asiakirjojen vapauttamisesta laillistamisvaatimuksesta. Myöskään ulkomailla annetun elatusapupäätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun laissa (370/1983) ei ole asetettu laillistamisvaatimusta asiakirjoille.

5 artikla. *Pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomaisen tehtävät.* Artiklassa määritellyn sopimuksen keskeisimmän velvoitteen mukaan pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen on velvollinen ryhtymään hakijan puolesta kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin elatusavun perimiseksi tai korvaamiseksi, mukaan lukien elatusapua koskevan oikeudenkäynnin vireillepano ja myöhemmät oikeudenkäyntiin liittyvät toimet, vanhemmuuden vahvistaminen tarvittaessa, oikeudellisten tai hallinnollisten päätösten täytäntöönpano sekä maksujen perintä ja perittyjen maksujen välittäminen. Kyseinen viranomainen ei ole velvollinen ryhtymään oikeudenkäyntiin tai hakemaan muutosta alemman tuomioistuimen ratkaisuun, jos voidaan arvioida, ettei oikeudenkäynti voi tuottaa vaadittua lopputulosta. Sopimus ei myöskään velvoita viranomaista avustamaan elatusvelvollista elatusavun alentamista koskevassa asiassa.

6 artikla. *Palvelujen kustannukset.* Artiklassa edellytetään, että menettelyjen tulee olla hakijalle maksuttomia. Maksuttomiin toimenpiteisiin kuuluvat keskusviranomaisen tai muun nimetyn viranomaisen palvelut sekä tarvittava oikeudellinen ja hallinnollinen apu. Maksuttoman oikeudenkäynnin myöntämisestä eräissä tapauksissa annetun asetuksen (833/1989) 1 §:n mukaan asiassa, joka koskee 1) elatusapua koskevan päätöksen täytäntöönpanoa ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain (370/1983) mukaisesti tai 2) isyyden vahvistamista tai elatuksen vahvistamista, on hakijalle, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, myönnettävä vastavuoroisuuden ehdolla maksuton oikeudenkäynti sen estämättä, mitä maksuttoman oikeudenkäynnin edellytyksistä muutoin on säädetty. Oikeusapulain (257/2002) 31 §:n siirtymäsäännöksen mukaan noudatetaan kyseistä lakia sen sijasta mitä muussa laissa säädetään maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetusta laista. Yhdysvaltalaiselle hakijalle voi siten aiheutua kuluja vain siinä tapauksessa, että tuomioistuin velvoittaisi hänet korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikuluja. Korkeimman oikeuden ratkaisuista KKO 2003:104 ja KKO 2003:105 ilmenevän kannan mukaan oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus lapsen elatusta koskevassa asiassa määräytyy lapsen osalta oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 2 §:n mukaan. Näin

ollen lapsi, jolla on kotipaikka Yhdysvalloissa ja joka häviää elatusapua koskevan oikeudenkäynnin Suomessa, ei pääsääntöisesti joudu maksamaan Suomessa asuvan vastapuolensa oikeudenkäyntikuluja. Edellä mainitun momentin mukaan voidaan asianosainen kuitenkin velvoittaa korvaamaan osaksi tai kokonaan vastapuolensa oikeudenkäyntikulut, jos siihen on erityinen syy. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun ynnä muuta muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 107/1998 vp s. 17 - 18) mukaan erityinen syy saattaisi olla olemassa silloin, kun kysymys on oikeudenkäynnin väärinkäytöstä tai kun asianosaiset ovat eri mieltä jutun lopputuloksesta eli kysymys on riitainen. Korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2003:105 mukaan yksin asian riitaisuutta ei voida pitää riittävänä syynä elatusapuasiassa poiketa pääsäännöstä, vaan huomiota on kiinnitettävä siihen, millaiset perusteet asianosaisilla on ollut asian riitauttamiseen. Vaikka on jossakin määrin tulkinnanvaraista milloin erityisen syyn on katsottava olevan olemassa, voitaneen lähteä siitä, että elatusavun vahvistamisasiassa lähinnä vain oikeudenkäynnin aiheeton pitkittäminen tai oikeudenkäynnin väärinkäyttäminen voisivat olla tällaisia syitä. Samoin isyyslain 32 §:n (700/1975) mukaan isyyden vahvistamista asiassa asianosaiset vastaavat itse oikeudenkäyntikuluistaan, ellei velvollisuuteen korvata vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen ole erittäin painavia syitä ja kulujen korvaamista voidaan pitää asianosaisten taloudellisiin olosuhteisiin nähden kohtuullisena. Edellä selostetun johdosta on artiklaan Suomen osalta tehty varaus siitä, että vanhemmuuden ja elatusavun vahvistamista koskevissa asioissa voidaan asian hävinnyt kantaja määrätä maksamaan oikeudenkäyntikulut, mikäli kanne on todettu selvästi perättömäksi. Artiklan mukaan pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu määrätty viranomainen voi määrätä vastaajan maksamaan ne kulut, jotka aiheutuvat oikeudenkäynnistä häntä vastaan. Lisäksi artiklassa säädetään veren tai kudosten testaamisesta vanhemmuuden vahvistamiseksi aiheutuvien kulujen korvausvastuusta.

7 artikla. *Elatusapupäätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano.* Artiklan 1 kohdassa on säädetty sopimuspuolen velvollisuudesta tunnustaa ja panna täytäntöön toisen sopimuspuolen tekemiä elatusapupäätöksiä siltä osin kuin asian tosiseikat puoltavat tunnustamista ja täytäntöönpanoa ensin mainitun sopimuspuolen lainsäädännön mukaan. Säännös vastaa ulkomailla annetun elatusapupäätöksen tunnustamisesta annetun lain (370/1983) 7 §:n 1 momentin 2 kohtaa. Artiklan 2 kohta koskee vastaajan poissa ollessa annettuja elatuspäätöksiä, jolloin tunnustamisen ja täytäntöönpanon edellytyksenä on, että asia oli annettu vastaajalle tiedoksi ja hänelle oli annettu tilaisuus tulla kuulluksi pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen vaatimusten mukaisella tavalla. Säännöksen nojalla Yhdysvallat ei ole velvollinen tunnustamaan ja panemaan täytäntöön Suomessa annettua elatusapupäätöstä, mikäli tiedoksianto vastaajalle oli toimitettu kuuluttamalla. Edellä mainitun lain 7 §:n 3 momentin milloin vastaaja ei ole ollut saapuvilla asiaa käsiteltäessä päätös tunnustetaan Suomessa ainoastaan, jos haaste tai kutsu, jotka sisältävät ilmoituksen kanteen oleellisesta sisällöstä, on annettu vastaajalle tiedoksi niiden säännösten mukaan, jotka ovat voimassa siinä valtiossa, jossa päätös on annettu, ja vastaajalla olosuhteisiin nähden on ollut riittävästi aikaa vastata asiassa. Yhdysvalloissa annetun elatusapupäätöksen tunnustamiseksi ja täytäntöönpanemiseksi Suomessa vastaajan haastamisen on siten tullut olla Yhdysvaltojen säännösten mukainen ja vastaajalla on tullut olosuhteisiin nähden olla riittävästi aikaa vastata asiassa. Artiklan 3 kohdassa säädetään sopimuspuolen velvollisuudesta ryhtyä kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin elatusapupäätöksen aikaansaamiseksi, jollei alkuperävaltiossa tehtyä päätöstä voida tunnustaa. Säännös koskee kuitenkin vain sellaisia toimenpiteitä, jotka kuuluvat viranomaisen kansalliseen toimivaltaan.

8 artikla. *Sovellettava laki.* Artiklan 1 kohdan mukaan kumpikin sopimuspuoli suorittaa sopimukseen perustuvat toimenpiteet lainsäädäntönsä mukaisesti, mukaan lukien lainvalintaa koskevat säännökset ja menettelyt. Artiklan 2 kohdan mukaan lapsen tai hänen huoltajansa henkilökohtaista läsnäoloa sopimuksen mukaisessa oikeudenkäynnissä ei saa vaatia. Säännös koskee esimerkiksi oi-

keudenkäyntejä isyyden vahvistamista sekä lapsen elatusavun vahvistamista ja muuttamista koskevissa asioissa, ulkomaisen päätöksen tunnustamista ja täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia asioita sekä asioita, jotka koskevat elatusapupäätöksen täytäntöönpanoa. Oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 6 §:n (690/1997) mukaan tuomioistuimella on mahdollisuus velvoittaa asianosainen saapumaan henkilökohtaisesti riita-asian käsittelyyn. Suomen lainsäädäntö ei näin ollen ole sopusoinnussa artiklan kanssa. Kansainväliseltä oikeusavulta putoaisi kuitenkin suurelta osin pohja, jos lapsi tai hänen huoltajansa velvoitettaisiin matkustamaan oikeudenkäyntiin. Matkakulut saattaisivat vastata usean kuukauden tai jopa vuoden elatusapua. 8 artiklan säännöstä on pidettävä asiallisesti perusteltuna ja asiasta tulisi siten säätää voimaansaattamislaissa. Lisäksi on mahdollista käyttää lapsen tai hänen huoltajansa kuulemisessa hyväksi Haagissa 18 päivänä maaliskuuta 1970 tehtyä todisteiden vastaanottamista ulkomailla siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevaa yleissopimusta (SopS 37/1976), johon sekä Suomi että Yhdysvallat ovat liittyneet. Kuuleminen voidaan tällöin toimittaa Yhdysvaltain toimivaltaisessa viranomaisessa eikä lapsen tai hänen huoltajansa tarvitse matkustaa Suomeen.

9 artikla. *Alueellinen soveltaminen.* Artiklan 1 kohdassa säädetään sopimuksen alueellisesta soveltamisesta Suomen osalta ja 2 kohdassa Yhdysvaltojen osalta. Suomen osalta sopimusta sovelletaan koko valtiossa ja Yhdysvaltojen osalta kaikissa osavaltioissa, Columbian piirikunnassa, Guamissa, Puerto Ricossa, Yhdysvaltojen Neitsytsaarilla sekä muilla sosiaaliturvalain IV-D -nimikettä noudattavilla Yhdysvaltojen lainkäyttöalueilla.

10 artikla. *Liittovaltiolauseke.* Artiklassa on Yhdysvaltoja koskeva erillinen liittovaltiolauseke. Yhdysvaltojen osalta kaikki viittaukset sopimuspuolen tai pyynnön esittävän tai pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen lainsäädäntöön, vaatimuksiin, menettelyihin tai standardeihin katsotaan viittauksiksi Yhdysvaltojen kyseisen osavaltion tai muun lainkäyttöalueen lainsäädäntöön, vaatimuksiin, menettelyihin tai standardeihin.

11 artikla. *Voimaantulo.* Artiklan 1 kohdan mukaan sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jona molemmat sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen kirjallisesti diplomaattiteitse, että kansallisen lainsäädännön oikeudelliset vaatimuksen sopimuksen voimaantulolle on täytetty. Artiklan 2 kohta sisältää siirtymäsäännöksen, jonka mukaan sopimusta sovelletaan kaikkiin elatusapupäätöksiin tai tällaisten päätösten perusteella kertyneisiin maksuihin päätösten antopäivästä riippumatta.

12 artikla. *Sopimuksen voimassaolon päättäminen.* Artiklan 1 kohdan mukaan kumpi tahansa sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen ilmoittamalla asiasta toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti diplomaattiteitse. Artiklan 2 kohdassa säädetään irtisanomisen voimaantulosta. Artiklan 3 kohdan mukaan jos jommankumman sopimuspuolen toimivalta sopimuksen mukaisten velvoitteiden hoitamiseen lakkaa kokonaan tai osittain, kumpi tahansa sopimuspuoli voi keskeyttää sopimuksen soveltamisen tai toisen sopimuspuolen suostumuksella jonkin sopimuksen osan soveltamisen. Tällöin sopimuspuolten tulee pyrkiä, siltä osin kuin kansallisen lainsäädännön mukaan on mahdollista, siihen, että sopimuksen soveltamisen keskeytyksen epäsuotuisat vaikutukset, jotka kohdistuvat sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien elatusvelvollisuuksien tunnustamisen ja täytäntöönpanon jatkamiseen, ovat mahdollisimman vähäiset.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälä sisältää niin sanotun sekamuotoisen lain säännöksen, jonka mukaan Suomen hallituksen ja Amerikan yhdysvaltain hallituksen välillä elatusvelvollisuuden täytäntöönpanosta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §. Pykälän mukaan sopimuksen mukaisissa isyyden vahvistamista tai lapsen elatusta koskevissa asioissa tuomioistuin ei voi määrätä, että lapsen tai hänen huoltajansa on saavuttava tuomioistuimeen henkilökohtaisesti. Sopimuksen 8 artiklan 2 kohdan säännös menee soveltamisalaltaan kansallisen lainsäädännön edelle siitä riippumatta, missä

lainkohdassa henkilökohtaisesti läsnäolosta tuomioistuimessa on säädetty.

3 §. Lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella. Laki on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti kun sopimus tulee voimaan.

3 Voimaantulo

Sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jona molemmat sopimusosapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen kirjallisesti diplomaattiteitse, että kansallisen lainsäädännön oikeudelliset vaatimukset sopimuksen voimaantulolle on täytetty. Esitykseen sisältyvä lakiehdotus ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta määräyksestä on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp). Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp ja PeVL 12/2000 vp).

Sopimuksen 2 artikla koskee sopimuksen soveltamisalaa. Sopimusta ei sovelleta, jos sen soveltaminen olisi selvästi vastoin Suomen oikeusjärjestyksen perusteita. Lapsen elatuksesta annetussa laissa (704/1975) on säädetty vanhemman elatusvelvollisuudesta, elatusavun muuttamisesta sekä elatusavun perinnästä. Ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta on säädetty myös lain tasolla. Sopimuksen 2 artikla sisältää lainsäädännön alaan kuuluvan määräyksen ja edellyttää eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 6 artikla koskee palvelujen kustannuksia, mukaan lukien keskusviranomaisen toimenpiteiden sekä tarvittavan oikeudellisen ja hallinnollisen avun maksuttomuutta hakijalle. Asetustasolla on säädetty sellaiselle hakijalle, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa, myönnettävästä maksuttomasta oikeudenkäynnistä isyyden tai elatusvelvollisuuden vahvistamista koskevassa asiassa vastavuoroisuuden ehdolla sen estämättä, mitä maksuttoman oikeudenkäynnin edellytyksistä muutoin on säädetty. Kyseinen asetus (833/1989) on annettu Suomen ja ulkomaan viranomaisten yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annetun lain (171/1921) nojalla. Kyseisen lain 20 §:n (737/1988) nojalla asetuksella voidaan vastavuoroisuuden ehdolla säätää, että maksuton oikeudenkäynti myönnetään asetuksessa säädettävissä asioissa pyynnöstä henkilölle, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa ja jolle maksutonta oikeudenkäyntiä ei muutoin voida myöntää. Nyt kysymyksessä oleva artikla ei juuri muuta nykyistä tilannetta, koska ulkoasianministeriö on jo nykyisten säännösten nojalla velvollinen turvaamaan palveluiden maksuttomuuden silloin, kun ministeriö vastaanottaa elatusapuasiaa koskevan hakemuksen Yhdysvalloista. Alabama on ainoa osavaltio, johon nykyistä vastavuoroisuusjärjestelyä ei sovelleta. Sopimuksen 6 artikla sisältää lainsäädännön alaan kuuluvan määräyksen ja edellyttää eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 7 artikla koskee elatusapupäätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa, mistä on olemassa lain säännöksiä ja mistä vakiintuneen käsityksen mukaan on säädettä-

vä lailla. Ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain (370/1983) ja sen nojalla elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa annetun asetuksen (832/1989) mukaan Yhdysvalloissa tehty päätös on nykyisinkin tunnustettava ja pantava täytäntöön. Sopimuksen 7 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 8 artiklan 2 kohdassa edellytetään, ettei lasta tai hänen huoltajaansa velvoiteta saapumaan tuomioistuimeen henkilökohtaisesti. Suomessa tuomioistuin voi esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 12 luvun 6 §:n (690/1997) nojalla määrätä asianosaisen saapumaan henkilökohtaisesti tuomioistuimeen. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Sopimuksen 8 artikla sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja edellyttää eduskunnan suostumusta.

4.2 Käsittelyjärjestys

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislaiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

Eduskunta hyväksyisi Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 2006 tehdyn Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välisen sopimuksen elatusvelvollisuuden täytäntöönpanosta.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

Amerikan yhdysvaltain kanssa elatusvelvollisuuden täytäntöönpanosta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 2006 Suomen hallituksen ja Amerikan yhdysvaltain hallituksen välillä elatusvelvollisuuden täytäntöönpanosta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen mukaisissa isyyden vahvistamista tai lapsen elatusta koskevissa asioissa tuomioistuin ei voi määrätä, että lapsen tai hänen huoltajansa on saavuttava tuomioistuimeen henkilökohtaisesti.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministerin sijainen
Pääministeri *Matti Vanhanen*

Liite
Sopimusteksti

SOPIMUS

SUOMEN HALLITUKSEN JA AMERIKAN YHDYSVALTAIN HALLITUKSEN VÄLILLÄ ELATUSVELVOLLISUUDEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSTA

Suomen hallitus
ja
Amerikan yhdysvaltain hallitus (jäljempänä sopimuspuolet), jotka

ovat päättäneet luoda yhdenmukaisen ja tehokkaan järjestelyn elatusvelvollisuuden täytäntöönpanolle, elatusapupäätösten tunnustamiselle ja vanhemmuuden vahvistamiselle,

Yhdysvaltain sosiaaliturvalain 459A pykälän ja liittovaltion säädöskokoelman 42 nimikkeen 659A pykälän mukaisesti sekä Suomen lainsäädännön mukaisesti,
ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Sopimuksen tavoite

Jollei tämän sopimuksen määräyksistä muuta johdu, sopimuspuolten tarkoituksena on sopia:
a. sellaisen elatusavun perinnästä tai elatustuen takaisinmaksusta, jonka toisen sopimuspuolen tuomiovaltaan kuuluva elatusapuvelkoja tai elatusapuun oikeutetulle elatustukea maksanut viranomainen (jäljempänä hakija) on oikeutettu saamaan toisen sopimuspuolen tuomiovaltaan kuuluvalta elatusvelvolliselta (jäljempänä vastaaja), ja

b. jommankumman sopimuspuolen tuomiovallan alaisuudessa tehtyjen tai tunnustet-

AGREEMENT

BETWEEN THE GOVERNMENT OF FINLAND AND THE GOVERNMENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA FOR THE ENFORCEMENT OF MAINTENANCE (SUPPORT) OBLIGATIONS

The Government of Finland
and
the Government of the United States of America (hereinafter referred to as the Parties),
Resolved to establish a uniform and effective framework for the enforcement of maintenance obligations, the recognition of maintenance decisions, and the determination of parentage,
In accordance with section 459A of the Social Security Act, Title 42, United States Code, section 659A, and as authorized by the laws of Finland,
Have agreed as follows:

Article 1

Objective

Subject to the provisions of this Agreement, the Parties hereby seek to provide for:

a. the recovery of maintenance or the reimbursement of maintenance to which a maintenance creditor or a public body having provided benefits for a maintenance creditor subject to the jurisdiction of one Party (hereinafter referred to as the claimant) is entitled from a maintenance debtor who is subject to the jurisdiction of the other Party (hereinafter referred to as the respondent), and
b. the recognition and enforcement of maintenance orders, reimbursement orders

tujen elatusapupäätösten, elatustuen takaisinmaksua koskevien päätösten sekä osapuolten välisten sopimusten (jäljempänä elatusapupäätökset) tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta.

and settlements (hereinafter referred to as maintenance decisions) made or recognized within the jurisdiction of either Party.

2 artikla

Sopimuksen soveltamisala

1. Tätä sopimusta sovelletaan perhesuhteesta tai vanhemmuudesta johtuvaan elatusvelvollisuuteen, mukaan lukien avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen elatusta koskeva elatusvelvollisuus. Elatusvelvollisuus puolisoon tai entiseen puolisoon, kun puolisoilla ei ole alaikäisiä lapsia, pannaan kuitenkin täytäntöön tämän sopimuksen mukaisesti Suomen ja Yhdysvaltojen yksittäisen osavaltion tai muun lainkäyttöalueen välisen vastavuoroisuuden perusteella.

2. Tätä sopimusta sovelletaan elatusmaksurästien perintään ja voimassa olevan elatusapupäätöksen mukaan maksettavien summien muutoksiin.

3. Tässä sopimuksessa määrätyt oikeussuojakeinot eivät ole yksinomaisia, eivätkä ne vaikuta mahdollisuuteen käyttää muita oikeussuojakeinoja voimassa olevan elatusvelvollisuuden täytäntöön panemiseksi.

4. Tätä sopimusta ei sovelleta, jos sen soveltaminen olisi selvästi vastoin vastaanottavan sopimuspuolen oikeusjärjestyksen perusteita.

Article 2

Scope

1. This Agreement shall apply to maintenance obligations arising from a family relationship or parentage, including a maintenance obligation towards a child born out of wedlock. However, a maintenance obligation towards a spouse or former spouse where there are no minor children will be enforced under this Agreement on the basis of reciprocity between Finland and the individual states and other jurisdictions of the United States.

2. This Agreement applies to the collection of payment arrears on a maintenance obligation and to the modification in amounts due under an existing maintenance decision.

3. The remedies provided for in this Agreement are not exclusive and do not affect the availability of any other remedies for the enforcement of a valid maintenance obligation.

4. This Agreement shall not apply if such application would be manifestly incompatible with the public policy of the Requested Party.

3 artikla

Keskusviranomaiset

1. Kumpikin sopimuspuoli nimeää keskusviranomaisen, joka edistää tämän sopimuksen määräysten noudattamista.

2. Suomen keskusviranomainen on ulkoasiainministeriö.

3. Amerikan yhdysvaltojen keskusviranomainen on sosiaaliturvalain IV-D nimikkeen mukaisesti valtuutettu Office of Child Support Enforcement in the Department of Health and Human Services.

Article 3

Central Authorities

1. The Parties shall each designate a body as Central Authority which shall facilitate compliance with the provisions of this agreement.

2. The Central Authority for Finland shall be the Ministry for Foreign Affairs.

3. The Central Authority for the United States of America shall be the Office of Child Support Enforcement in the Department of Health and Human Services, as authorized by Title IV-D of the Social Security Act.

4. Sopimuspuolet voivat nimetä muita viranomaisia panemaan täytäntöön tämän sopimuksen määräyksiä yhteistyössä keskusviranomaisen kanssa.

5. Sopimuspuolen nimeämän keskusviranomaisen tai muiden nimettyjen viranomaisten muutoksista ilmoitetaan viipymättä toisen sopimuspuolen keskusviranomaiselle.

6. Toisen sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen osoittaa ilmoitukset suoraan toisen sopimuspuolen nimeämälle keskusviranomaiselle tai muulle sen nimeämälle toimivaltaiselle viranomaiselle.

4 artikla

Hakemukset, asiakirjojen toimittaminen ja oikeusapu

1. Hakemuksen elatusavun perimiseksi tai elatustuen takaisin perimiseksi pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen lainkäyttövaltaan kuuluvalta vastaajalta tekee pyynnön esittävän sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen pyynnön esittävän sopimuspuolen alueella sovellettavien menettelyjen mukaisesti.

2. Hakemus laaditaan sopimuspuolten keskusviranomaisten kesken sovittavalle vakiolomakkeelle englannin ja suomen tai ruotsin kielellä, ja siihen liitetään kaikki asiaan liittyvät asiakirjat. Kaikki asiakirjat käännetään pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen kielelle.

3. Pyynnön esittävän sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen toimittaa tämän artiklan 2 ja 5 kappaleessa tarkoitetut asiakirjat pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomaiselle tai muulle nimetylle viranomaiselle.

4. Ennen asiakirjojen toimittamista pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomaiselle tai muulle nimetylle viranomaiselle pyynnön esittävän sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen varmistaa, että asiakirjat ovat pyynnön esittävän sopimuspuolen lainsäädännön ja tämän sopimuksen vaatimusten mukaiset.

5. Jos hakemus perustuu toimivaltaisen tuomioistuimen tai viraston tekemään päätökseen, jolla vahvistetaan vanhemmuus tai määrätään elatusavun maksamisesta, tai jos asiakirjat sisältävät tällaisen päätöksen:

4. The Parties may designate other public bodies to carry out any of the provisions of this Agreement in co-ordination with the Central Authority.

5. Any changes in the designation of the Central Authority or other public bodies by one Party shall be communicated promptly to the Central Authority of the other Party.

6. Communications shall be addressed by the Central Authority or other public body of one Party directly to the Central Authority or other responsible public body of the other Party as designated by that Party.

Article 4

Applications and Transmission of Documents and Judicial Assistance

1. An application for the recovery or reimbursement of maintenance from a respondent subject to the jurisdiction of the Requested Party shall be made by the Central Authority or other designated public body of the Requesting Party, in accordance with the applicable procedures of the Requesting Party.

2. The application shall be made on a standard form in English and Finnish or Swedish, to be agreed upon by the Central Authorities of both Parties, and shall be accompanied by all relevant documents. All documents shall be translated into the language of the Requested Party.

3. The Central Authority or other designated public body of the Requesting Party shall transmit the documents referred to in paragraphs 2 and 5 of this Article to the Central Authority or other designated public body of the Requested Party.

4. Before transmitting the documents to the Central Authority or other designated public body of the Requested Party, the Central Authority or other designated public body of the Requesting Party shall satisfy itself that they comply with the law of the Requesting Party and the requirements of this Agreement.

5. When the application is based on or the documents include a decision issued by a competent court or agency establishing parentage or for the payment of maintenance:

a. pyynnön esittävän sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen toimittaa jäljennöksen päätöksestä pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen vaatimusten mukaisesti oikeaksi todistettuna tai varmennettuna;

b. päätökseen liitetään todistus lainvoimaisuudesta tai, jos päätös ei ole lainvoimainen, sen täytäntöönpanokelpoisuudesta ja todistus siitä, että vastaaja on ollut läsnä asian käsittelyssä tai hänelle on annettu tieto asian käsittelystä ja tilaisuus olla siinä läsnä;

c. pyynnön esittävän sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen ilmoittaa ilman eri toimenpidettä pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomaiselle tai muulle nimetylle viranomaiselle myöhemmin tehtävistä muutoksista siihen maksuun, jota päätöksellä vaaditaan täytäntöön pantavaksi.

6. Tämän sopimuksen mukaisia tehtäviään hoitaessaan sopimuspuolet antavat toisilleen apua ja tietoja lainsäädäntönsä sallimissa rajoissa sekä sopimuspuolten välillä voimassa olevien oikeusapua koskevien sopimusten mukaisesti.

7. Kaikki tämän sopimuksen mukaisesti toimitettavat asiakirjat vapautetaan laillistamisvaatimuksesta.

5 artikla

Pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomaisen tehtävät

Pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen ryhtyy hakijan puolesta kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin elatusavun perimiseksi tai korvaamiseksi, mukaan lukien elatusapua koskevan oikeudenkäynnin vireillepano ja myöhemmät oikeudenkäyntiin liittyvät toimet, vanhemmuuden vahvistaminen tarvittaessa, oikeudellisten tai hallinnollisten päätösten täytäntöönpano sekä maksujen perintä ja perittyjen maksujen välittäminen.

6 artikla

Palvelujen kustannukset

Pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen suorittaa hakijalle maksutta kaikki

a. the Central Authority or other designated public body of the Requesting Party shall transmit a copy of the decision certified or verified in accordance with the requirements of the Requested Party;

b. the decision shall be accompanied by a statement of finality or, if not final, a statement of enforceability and by evidence that the respondent has appeared in the proceedings or has been given notice and an opportunity to appear;

c. the Central Authority or other designated body of the Requesting Party shall notify the Central Authority or other designated body of the Requested Party of any subsequent change by operation of law in the amount required to be enforced under the decision.

6. In carrying out their tasks under this Agreement, the Parties shall provide each other assistance and information within the limits of their respective laws, and consistent with any treaties related to judicial assistance in force between the Parties.

7. All documents transmitted under this Agreement shall be exempt from legalization.

Article 5

Functions of the Central Authority of the Requested Party

The Central Authority or other designated public body of the Requested Party shall take on behalf of the claimant all appropriate steps for the recovery or reimbursement of maintenance, including the institution and prosecution of proceedings for maintenance, the determination of parentage where necessary, the execution of any judicial or administrative decision and the collection and distribution of payments collected.

Article 6

Cost of Services

All procedures described in this Agreement, including services of the Central Authority, and necessary legal and administra-

tässä sopimuksessa selostetut toimenpiteet, mukaan lukien keskusviranomaisen palvelut sekä tarvittava oikeudellinen ja hallinnollinen apu. Kuluista, jotka aiheutuvat veren tai kudosten testaamisesta vanhemmuuden vahvistamiseksi, vastaa pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu nimetty viranomainen ilman, että tästä aiheutuu kuluja kantajalle. Kuitenkin Suomessa vanhemmuuden vahvistamista sekä elatusavun vahvistamista koskevissa asioissa voidaan asiansa hävinnyt kantaja määrätä maksamaan oikeudenkäyntikulut, mikäli kanne on todettu selvästi perättömäksi. Pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen keskusviranomainen tai muu määrätty viranomainen voi määrätä vastaajan maksamaan ne kulut, jotka aiheutuvat oikeudenkäynnistä häntä vastaan.

tive assistance, shall be provided by the Central Authority or other designated public body of the Requested Party without cost to the claimant. The costs of testing blood or tissue for parentage determinations shall be borne by the Central Authority or other designated public body of the Requested Party. However, Finland, when executing requests for the establishment of parentage and the establishment of maintenance, may assess costs against a losing claimant if it determines that the claim was frivolous. The Central Authority or other designated public body of the Requested Party may assess costs in any proceeding against the respondent appearing in its jurisdiction.

7 artikla

Elatusapupäätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano

1. Sopimuspuolen on tunnustettava ja pantava täytäntöön toisen sopimuspuolen tekemät elatusapupäätökset, mukaan lukien elatusapupäätökset, joissa vanhemmuus on vahvistettu, siltä osin kuin asian tosiseikat puoltavat tunnustamista ja täytäntöönpanoa ensin mainitun sopimuspuolen sovellettavan lain ja menettelyjen mukaisesti.

2. Elatusapupäätökset, jotka on tehty sen jälkeen, kun vastaaja on jäänyt saapumatta oikeudenkäyntiin, katsotaan 1 kappaleen mukaisiksi päätöksiksi, jos osoitetaan, että asia oli annettu vastaajalle tiedoksi ja hänelle oli annettu tilaisuus tulla kuulluksi pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen vaatimusten mukaisella tavalla.

3. Pyynnön vastaanottava sopimuspuoli ryhtyy kaikkiin asianmukaisiin toimenpiteisiin elatusapupäätöksen aikaansaamiseksi, jollei se voi 1 kappaleen mukaisesti tunnustaa pyynnön esittävän sopimuspuolen tekemää elatusapupäätöstä.

Article 7

Recognition and Enforcement of Maintenance Decisions

1. Maintenance decisions, including maintenance decisions arising from a determination of parentage, from one Party shall be recognized and enforced in the other Party to the extent that the facts in the case support recognition and enforcement under the applicable laws and procedures of the latter Party.

2. Maintenance decisions made after the failure of the respondent to appear shall be considered as decisions under paragraph 1 if it is demonstrated that notice had been given and the opportunity to be heard had been satisfied in a way to satisfy the standards of the Requested Party.

3. The Requested Party shall take all appropriate steps to establish a maintenance decision if it is unable, under paragraph 1, to recognize a maintenance decision of the Requesting Party.

8 artikla

Sovellettava laki

1. Kumpikin sopimuspuoli suorittaa kaikki tähän sopimukseen perustuvat toimenpiteet

Article 8

Applicable Law

1. All actions and proceedings under this Agreement by either Party shall be carried

lainsäädäntönsä mukaisesti, mukaan lukien lainvalintaa koskevat säännökset ja menettelyt.

2. Tämän sopimuksen mukainen oikeudenkäynti pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen maassa ei edellytä lapsen tai hänen huoltajansa läsnäoloa.

out pursuant to the law including choice of law provisions and procedures of that Party.

2. The physical presence of the child or custodial parent shall not be required in proceedings under this Agreement in the Requested Party.

9 artikla

Alueellinen soveltaminen

1.Suomen osalta tätä sopimusta sovelletaan koko valtiossa.

2. Amerikan yhdysvaltojen osalta tätä sopimusta sovelletaan kaikkiin viiteenkymmeneen osavaltioon, Columbian piirikuntaan, Guamiin, Puerto Ricoon, Yhdysvaltojen Neitsytsaariin ja muihin sosiaaliturvalain IV-D nimikkeen noudattaviin Yhdysvaltojen lainkäyttöalueisiin.

Article 9

Territorial Application

1. For Finland, this Agreement shall apply to the whole country.

2. For the United States of America, this Agreement shall apply to the fifty states, the District of Columbia, Guam, Puerto Rico, the United States Virgin Islands, and any other jurisdiction of the United States participating in Title IV-D of the Social Security Act.

10 artikla

Liittovaltiolauseke

Yhdysvaltojen osalta kaikki viittaukset sopimuspuolen tai pyynnön esittävän tai pyynnön vastaanottavan sopimuspuolen lainsäädäntöön vaatimuksiin, menettelyihin tai standardeihin katsotaan viittauksiksi Yhdysvaltojen kyseisen osavaltion tai muun lainkäyttöalueen lainsäädäntöön, vaatimuksiin, menettelyihin tai standardeihin.

Article 10

Federal State Clause

With respect to the United States, any reference to the law or requirements or procedures or standards of a Party or of the Requesting or Requested Party shall be construed as a reference to the law, requirements, procedures or standards of the relevant state or other jurisdiction of the United States.

11 artikla

Voimaantulo

1. Tämä sopimus tulee voimaan 30 päivän kuluttua siitä päivästä, jona molemmat sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen kirjallisesti diplomaattiteitse, että kansallisen lainsäädännön oikeudelliset vaatimukset sopimuksen voimaantulolle on täytetty.

2. Tätä sopimusta sovelletaan kaikkiin elatusapupäätöksiin tai tällaisten päätösten perusteella kertyneisiin maksuihin päätöksen antopäivästä riippumatta.

Article 11

Entry into Force

1. This Agreement shall enter into force thirty days after the date when both Parties have notified each other in writing through the diplomatic channel that the legal requirements under domestic law for entry into force have been fulfilled.

2. This Agreement shall apply to any outstanding maintenance decision, or payment accrued under such decision, regardless of the date of that decision.

12 artikla

Sopimuksen voimassaolon päättäminen

1. Kumpi tahansa sopimuspuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla asiasta toiselle sopimuspuolelle kirjallisesti diplomaattiteitse.

2. Irtisanominen tulee voimaan ilmoituksen vastaanottamista seuraavan kolmannen kuukauden ensimmäisenä päivänä.

3. Jos jommankumman sopimuspuolen toimivalta tämän sopimuksen mukaisten velvoitteiden hoitamiseen lakkaa kokonaan tai osittain, kumpi tahansa sopimuspuoli voi keskeyttää tämän sopimuksen soveltamisen tai toisen sopimuspuolen suostumuksella jonkin tämän sopimuksen osan soveltamisen. Tällöin sopimuspuolet pyrkivät, siltä osin kuin kansallisen lainsäädännön mukaan on mahdollista, siihen, että sopimuksen soveltamisen keskeytyksen epäsuotuisat vaikutukset, jotka kohdistuvat tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien elatusvelvollisuuksien tunnustamisen ja täytäntöönpanon jatkamiseen, ovat mahdollisimman vähäiset.

Article 12

Termination

1. Either Party may terminate this Agreement by notification in writing addressed to the other Party through the diplomatic channel.

2. The termination shall take effect on the first day of the third month following the receipt of the notification.

3. In the event that either Party's domestic legal authority to carry out its obligations under this Agreement ceases, in whole or in part, either Party may suspend application of this Agreement, or with the agreement of the other Party, any part of this Agreement. In that event, the Parties will seek, to the fullest extent practicable in accordance with domestic law, to minimize unfavorable effects on the continuing recognition and enforcement of maintenance obligations covered by this Agreement.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 2006 kahtena kappaleena suomen ja englannin kielellä, molempien ollessa yhtä todistusvoimaiset.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Agreement.

Done at Helsinki in duplicate, this 3rd day of April, 2006, in the Finnish and English languages, each text being equally authentic.

SUOMEN HALLITUKSEN PUOLESTA

FOR THE GOVERNMENT OF FINLAND

AMERIKAN YHDYSVALTAIN HALLITUKSEN PUOLESTA

FOR THE GOVERNMENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA